

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan neuvottelukunta

Aika ke 17.5.2017 klo 10:00-11:45

Paikka Valtiovarainministeriö, nh Loppupeli, Mariankatu 9

Osallistujat Esko Mustonen, valtioneuvoston apulaiscontroller, VM, puheenjohtaja kohdat 1-3
Sari Nousiainen, tarkastusneuvos, VM, puheenjohtaja kohdasta 4 lähtien
Lauri Taro, talousyksikön päällikkö, VNK
Risto Hakoila, talousjohtaja, UM (Rouheen varajäsen)
Kaisa Sistonen, tarkastusjohtaja, OM (Muttilaisen varajäsen)
Jyrki Pennanen, tarkastuspäällikkö, SM (Korven sijaisena)
Jan Holmberg, talouspäällikkö, VM (Halosen varajäsen)
Pasi Rentola, taloussuunnittelupäällikkö, OKM
Ritva Tolonen, talousyhtäläytarkastaja, MMM
Eila Parviainen, controller, LVM
Taina Vähimaa, talouspäällikkö, TEM
Jorma Partanen, tarkastusneuvos, YM (Jaakkolan varajäsen)
Marjatta Kimmonen, ylijohdaja, VTV
Tanja Wistbacka, apulaisjohtaja, Valtiokonttori
Juhani Rantamäki, hallintojohtaja, Kela
Riitta Pirhonen, neuvotteleva virkamies, VM, sihteeri

Kutsutut asiantuntijat

Taina Kulmala, yksikön päällikkö, neuvotteleva virkamies, VNK, kohta 4
Juuso Oilinki, erityisasiantuntija, OM, kohta 3

Poissa

Ari Rouhe, hallintojohtaja, UM
Olli Mutttilainen, hallintojohtaja, OM
Kati Korpi, talous- ja suunnittelujohtaja, SM
Kristiina Olsson, talousjohtaja, PLM
Juha Halonen, neuvotteleva virkamies, VM
Mikko Staff, talousjohtaja, STM
Timo Jaakkola, talouspäällikkö, YM

1 Kokouksen avaus ja asialistan hyväksyminen

Puheenjohtaja Esko Mustonen avasi kokouksen ja toivotti osallistujat tervetulleiksi. Todettiin muutos asioiden käsittelyjärjestykseen: ennakointityö siirretään asialistassa myöhemmäksi Taina Kulmalan aikataulun vuoksi.

2 Edellisen kokouksen pöytäkirja

Pöytäkirjaluonnos oli jaettu sähköpostilla 7.3.2017 sekä asialistan mukana. Pöytäkirja hyväksyttiin.

3 Korruptionvastainen strategia

Juuso Oilinki oikeusministeriöstä esitteli asian ja käytiin keskustelua. Esitysaineisto oli jaettu asialistan mukana.

Keskustelussa tuotiin esiin, että on hyvä pitää korruptionaihetta esillä. Viranomaisyhteistyö on tärkeä, sillä on olennaista saada tiedonvaihto toimimaan, jotta voidaan nähdä riskit ja vaikuttaa korruptioon.

Korruption ilmoituskanavista oli neuvottelukunnassa eri näkemyksiä. Toisaalta nähtiin, että jo nyt on virallisia ja epävirallisia kanavia melko paljon ja uudet kanavat eivät välttämättä toimi. Toisaalta esim. UM:llä on kokemuksia ilmoituskanavasta kehitysyhteistyövarojen väärinkäytöstä ilmoittamiselle¹ ja se tuottaa tuloksia. Oilinki totesi, että ilmoituskanaviin on Pohjoismaissa ollut nuiva suhtautuminen, mutta esim. kunnissa ja valtion virastoissa jätetään kertomatta väärinkäytöksistä syrjinnän ym. pelossa. Ilmoituskanaviin on lopulta yleensä oltu tyytyväisiä ja ne tulevat todennäköisesti kuitenkin jossain vaiheessa välttämättömiksi sääntelyn kautta.

Pohdittiin, onko hyvä peruseettinen ympäristö uhattuna: Suomessa on perinteisesti noudatettu hyvin sääntöjä, mutta onnistutaanko itsenäisissä tulkintatilanteissa ja onko eroja eettisissä käsityksissä. Tuotiin esiin, että on tärkeä korostaa jokaisen omaa vastuuta ts. ei pidä pelkästään odottaa tukea säädöksistä tai ohjeista, vaan on itse osattava arvioida eettisiä kysymyksiä. Johdon esimerkkiä pidettiin erityisen tärkeänä.

Puheenjohtaja kiitti esittelystä ja keskustelusta sekä totesi, että yhteistyötä, mm. tiedonvaihtoa ja kommentointia, kannattaa tehdä neuvottelukunnan kanssa jatkossakin.

4 Valtioneuvoston ennakointityö ja riskienhallinta – yhteiset rajapinnat?

Taina Kulmala valtioneuvoston kansliasta esitteli valtioneuvoston ennakointityötä ja käytiin keskustelua. Aineisto oli jaettu asialistan mukana.

Valtioneuvoston tulevaisuustyön kaksi jalkaa ovat työn murros sekä jatkuvan ennakkoinnin vahvistaminen. Ennakkoinnin yhteys riskienhallintaan tulee esiin esim. muutostekijöiden hyödyntämisessä, erityisesti kannattaa kohdistaa huomiota muutoksen ajureihin ja vipuvoimiin.

Esitystä pidettiin kiinnostavana ja herättelevänä. Keskustelussa tuotiin esiin, että ennakointityössä tarkastelluissa muutostekijöissä lähtökohtana ovat toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset, jotka eivät ole valtioneuvoston hallittavissa vaan edellyttävät pikemminkin sopeutumista. Toisaalta painotettiin, että riskejä on mietittävä monipuolisesti. Toimintaympäristö-riskien maailmassa täytyy elää, vaikkei voitaisi itse vaikuttaa, ja esim. skenaarioääripäitä on hyvä pitää esillä.

Kulmala nosti esiin, että myös mahdollisuuksien tunnistaminen on tärkeää. Hallinnossa ollaan hyviä reagoimaan tapahtuneisiin, mutta on mietittävä, kuinka hyvin löydetään tulevat mahdollisuudet ja pystytään reagoimaan niihin.

Kysymykseen, miten hallitaan sitä riskiä, että on arvioitu skenaariot väärin, todettiin tarvittavan herkkyyttä tunnistaa esim. kääntymisvaihe.

Esitys merkittiin tiedoksi.

¹ <http://formin.finland.fi/Public/default.aspx?contentid=324968>

5 VTV:n havainnot vuoden 2016 tilinpäätösten tarkastuksista

Marjatta Kimmonen kävi läpi valtiontalouden tarkastusviraston keskeisiä havaintoja vuoden 2016 tilinpäätösten tarkastuksista. Tarkempaa tietoa on toukokuun lopussa ilmestyvässä VTV:n kertomuksessa valtion tilinpäätöksen ja hallituksen vuosikertomuksen tarkastuksesta.

VTV on tarkastanut 64 kirjanpitoyksikön ja 3 rahaston tilinpäätökset sekä valtion tilinpäätöksen. Kielteisiä laillisuuskannanottoja tuli 13 kpy:lle (8:lle vuonna 2015). Huomautuksia annettiin yhteensä 32 asiasta (22 v. 2015), kasvu on ollut pääosin talousarvion vastaisissa menettelyissä: 27 kpl 11 kpy:lle, (15 kpl 8:lle kpy:lle v. 2015). Näitä tuli erityisesti yritystukia koskeesta laillisuustarkastuksesta.

Virheissä kyse on esim. määrärahojen käytöstä käyttötarkoituksen vastaisesti, millä on merkitystä eduskunnan budjettivallan kannalta. Tulee muistaa, että budjetti ei jousta; lisäbudjetti on ratkaisu, jos käyttötarkoitusta on tarve muuttaa.

Keskustelussa pohdittiin, onko kyseessä kulttuurinmuutos vai osaamiskysymys. Osaamisen parantamiseen tuo edellytyksiä mm. VM:n budjettiosaston parhaillaan toteuttama koulutus ministeriöille.

Asia merkittiin tiedoksi.

6 Neuvottelukunnan toimintasuunnitelman päivitys

Riitta Pirhonen esitteli lyhyesti asian. Toimintasuunnitelmaa käsiteltiin jo edellisessä kokouksessa. Käsiteltävien asioiden listaan on lisätty ehdotettuja aiheita ja kokoussuunnitelmaa on täydennetty. Lisäksi on päivitetty riskienhallintapolitiikan tilanne (suositus annettu).

Toimintasuunnitelman päivitys hyväksyttiin.

7 Sisäisen tarkastuksen jaoston ohjaus ja seuranta

Sari Nousiainen raportoi sisäisen tarkastuksen jaoston toukokuun kokouksesta, jossa oli käsitelty hankintojen digitalisointia sekä arviointikehikkotyötä.

Arviointikehikkoa valmistelee sisäisen tarkastuksen jaoston pienryhmä, jossa ovat Sari Nousiainen VVC:stä, Kaisa Sistonen OM:stä ja Juha Pekka Niemi TEM:stä. Jaoston kokouksessa oli keskusteltu suuntaviivoista ja jatkosta: Lähtökohtana on suppea malli, mutta kuitenkin siten, että ei rajoiteta arviointia. Pää tavoitteena on, että tuleva kehikko tukee sisäisen valvonnan arviointia ja toimintakertomuksen arviointi- ja vahvistuslausuman laadintaa. Taustalla työssä ovat COSO2013 ja riskienhallintapolitiikka. Tarkoitus on saada aikaan selkeä ohjeisto, kriteeristö sekä arviointimittaristo tavoitteena yhtenäisyys ja yhteismitallisuus. Pienryhmätyön lisäksi pidetään valmistelutyöpaja laajemmalle joukolle ja tavoite on saada luonnosversio arviointikehikosta neuvottelukunnalle syksyllä.

Neuvottelukunnan keskustelussa mietittiin vielä, tarvitaanko laajaa kehikkoa esim. taustaksi. Esitettiin mietittäväksi myös, millainen viesti on se, että on vain suppea kehikko. Nähtiin, että suppea olisi minimi, olennaista on käytettävyys, käytön tueksi voisi olla tiivis pikaopastyypinen ja täydentäväksi tueksi laajempi.

Lisäksi tuotiin esiin, pitäisikö ennakoitustyöstä lisätä jotain soveltaen. Nykyisen arviointikehikon nähtiin painottuvan jatkuvan toiminnan sujuvuuteen, tulevaisuuskatsaustyö on strategisempaa. Ehdotettiin, että ennakointi kannattaa pitää mielessä myöhempää vaihetta varten.

Lopuksi muistutettiin, että laajan kehikon käyttäminen on koettu työlääksi ja esim. johto kaipaisi ketterämpää prosessia. Lisäksi kaikille sopiva kehikko on haasteellinen, sillä käyttäjinä on hyvin erilaisia virastoja.

Merkittiin asia tiedoksi.

8 Muut asiat

Kiti-siirron tilannekatsaus

Tanja Wistbacka Valtiokonttorista esitti lyhyen katsauksen taloushallintotehtävien siirrosta Palkeisiin:

Talousarviolain muutos vahvistettiin 9.12.2016 ja Valtiokonttori antoi tammikuussa vastuunjakomääräykset. Virastokohtaiset yt:t on käyty, siirtyvät henkilöt on nimetty ja siirrot ovat valmisteilla: 33 henkilöä 18 kirjanpitoyksiköstä on siirtymässä Palkeisiin. Tehtävät siirtyvät 1.10.2017, paitsi puolustusvoimilta, jolla on siirtymäaika v. 2018 loppuun. Poikkeuslupahakemuksia on tullut 7 ja ilmoituksia 1. Näiden käsittely on käynnissä, tavoitteena on tehdä päätökset toukokuun loppuun mennessä.

Keskustelussa tuotiin esiin siirtoon liittyvä huoli siitä, että Palkeilla ei ole vielä yhtenäisiä maljeja menettelyille (esim. tilinpäätös, tiliointiohjeet), ja asioita käydään nyt yksittäistapauksina. Säädosvalmistelussa tavoitteena ovat olleet yhtenäiset prosessit.

Hallituksen vuosikertomuksen toimintaympäristö- ja riskikatsaukset

Riitta Pirhonen kertoi, että vuoden 2016 hallituksen vuosikertomuksen ministeriöiden tuloksellisuuden kuvausten toimintaympäristö- ja riskikatsaustaulukoista on tehty kooste. Se toimitetaan neuvottelukunnalle kokousmuistion mukana tiedoksi ja tutustuttavaksi. Aiheesta voidaan keskustella esim. syksyllä ennen seuraavaa vuosikertomusvalmistelua.

9 Seuraava kokous

Seuraava kokous pidetään syyskuun loppupuolella, ajankohta täsmentyy mm. arviointikehikötyön etenemisen mukaan sekä sovitettuna sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevan VTV:n tarkastuksen tulosten valmistumiseen. Kokousaika etsitään erikseen.

Jakelu Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan neuvottelukunnan jäsenet ja varajäsenet
Tiedoksi Sisäisen tarkastuksen jaosto